

JAARVERSLAG 2018

cluster Documentaire Informatie Voorziening & Archief (DIVA)

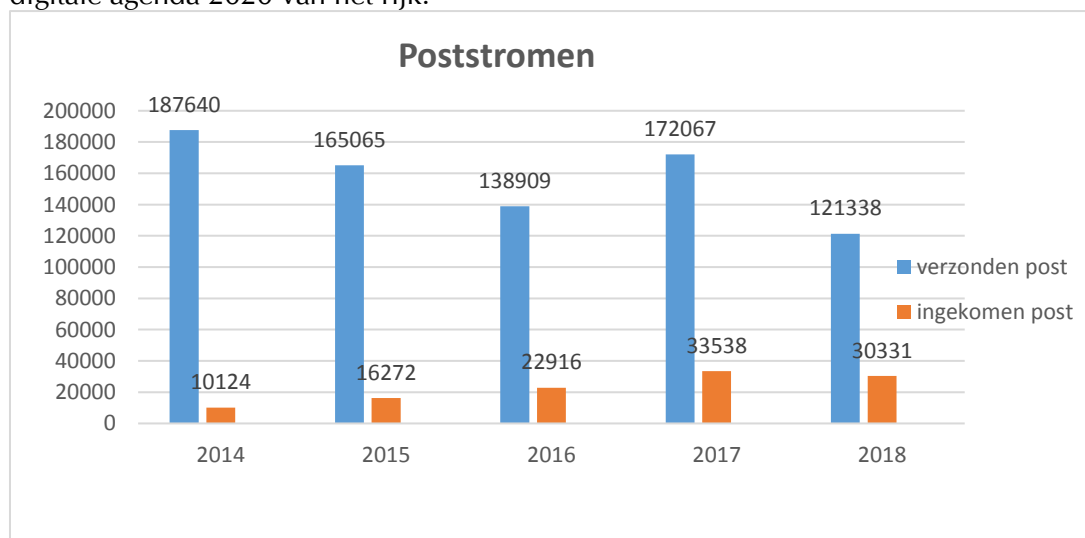
Inleiding

Conform de plaatselijke archiefverordening dient de archivaris jaarlijks verslag uit te brengen van zijn activiteiten. In de oneven jaren gebeurt dit middels een – door de VNG ontworpen - spreadsheet met vragen over Kritische Prestatie Indicatoren op het gebied van post- en archiefzaken. In de even jaren door een jaarverslag. Het KPI gaat uit van de vooronderstelling dat post en archiefzorg “meetbaar” is en dat je daardoor instellingen kwantitatief met elkaar kunt vergelijken. Het jaarverslag is uit de aard van de zaak een subjectieve impressie van de archivaris.

Beheer en toezicht post en archief

Het College van Burgemeester en Wethouders heeft conform de bepalingen van de Archiefwet 1995 de zorgplicht over de gemeentelijke archieven. De wet verplicht overheidsorganen om de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, maar tevens zorg te dragen voor de vernietiging van daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. Die archiefwet zal waarschijnlijk in 2020 worden vervangen, waarbij o.a. de openbaarheid “anders” geregeld gaat worden. Het rijk streeft naar een meer transparante overheid en dit betekent dat een groot deel van de overheidscorrespondentie waarschijnlijk na 10 jaar openbaar zal worden (is nu nog 20 jaar).

In 2016 heeft het college een machtiging van vervanging van correspondentie verleend, waarbij te vernietigen én te bewaren archiefbescheiden worden vervangen door digitale kopieën (“scans”). Kerkrade heeft in 2017 de eerste stap gezet naar “volledig” digitaal werken. De ambitie is om in het jaar 2020 volledig digitaal te werken en daarmee aan te sluiten op de digitale agenda 2020 van het rijk.



Er is sprake van een dalende tendens aan papieren poststukken die jaarlijks door de gemeente Kerkrade wordt verstuurd. In 2017 is deze tendens tijdelijk doorbroken doordat er via mailingen speciale acties voor de Kerkraadse bevolking zijn uitgezet. In 2014 werden nog 187.640 poststukken verstuurd en in 2018 was dit gedaald tot 121.338 stuks. In de praktijk wordt de

daling in volume grotendeels gecompenseerd door prijsstijgingen bij Postnl en Businesspost waardoor er weinig financiële inverdieneffecten geweest zijn. Het aantal ingekomen en verzonden poststukken dat geregistreerd wordt in het document management systeem Corsa is in dezelfde periode gestegen. Door deze registratie is het mogelijk de interne verblijfplaats van een stuk, de status van behandeling en de afhandeling/archivering van de correspondentie te volgen. In het verslagjaar zijn in totaal 816.600 pagina's aan post en archiefstukken gescand/gedigitaliseerd en toegankelijk gemaakt via Corsa.

De daling in het gebruik van "papieren communicatie" wordt gecompenseerd door een toenemend gebruik van digitale communicatiekanalen, zoals e-formulieren, e-mails en het gebruik van social media. Vanaf 2014 zien we een stijging van op het algemeen mailadres (gemeentehuis@kerkrade.nl) ingekomen e-mails van 13.713 naar 22.963 stuks in 2016. Vanaf 2017 zijn we ook de mails die ambtshalve in behandeling worden genomen gaan registreren in Corsa. In 2017 werden 9.558 e-mails formeel in behandeling genomen en in 2018 was dit gestegen tot 13.913 stuks.

Lopende projecten

De omslag van werken op papier naar digitaal werken vordert gestaag. In de jaren 2017 en 2018 zijn weer enkele digitaliseringsprojecten opgepakt of afgerond. De aktes van de burgerlijke stand, de vestigingsdossiers buitenlandse aanmeldingen, de bouwvergunningen 2006 tot en met 2009 en de klantgegevens Participatiewet zijn inmiddels digitaal beschikbaar en kunnen dus digitaal geraadpleegd worden. Op 22 maart 2016 heeft het College van Burgemeester en Wethouders haar goedkeuring gegeven aan het substitutiebesluit archiefbescheiden (Handboek "Van analoog naar digitaal"). In principe betekent dit dat alle papieren correspondentie mag worden gescand, waarna de originele papieren documenten mogen worden vernietigd (de scan komt in plaats van het papieren origineel). In het kader van dit besluit zijn vanaf 1 januari 2017 alle inkomende, interne en uitgaande archiefbescheiden die opgenomen zijn in Corsa digitaal toegankelijk en beschikbaar. In het verslagjaar is ook gestart met zaakgericht werken: de klantenpost van jeugdhulp, schuldhulpverlening en WMO kan dankzij een koppeling van Civision Samenlevingszaken en Corsa digitaal verlopen. Civision is in dezen de werkprocesapplicatie en de archivering van de digitale informatie gebeurt vervolgens in Corsa, dat specifiek is ontworpen voor duurzaam databeheer.

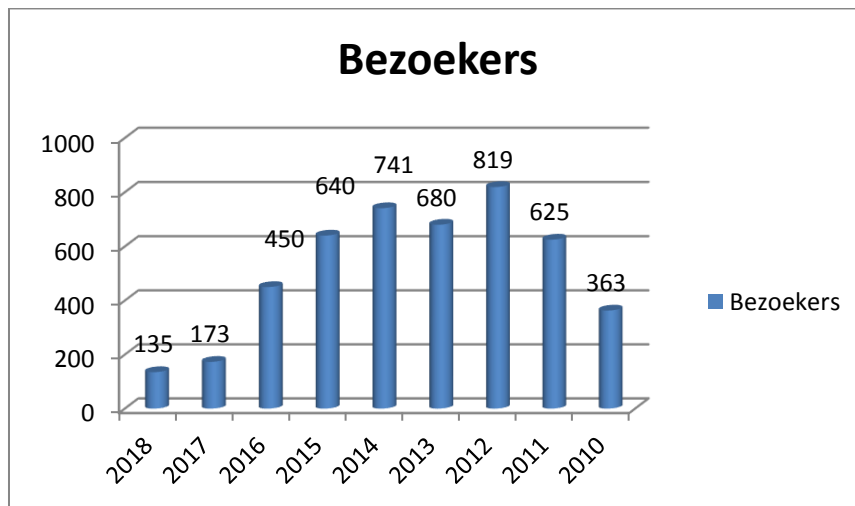
Vernietiging

Tot medio 2018 werd oud papier en te vernietigen archief door de firma Van Dijk Papierhandel BV uit Hoensbroek versnipperd en gerecycleerd voor hergebruik. Van Dijk is inmiddels overgenomen door de firma Van Kaathoven.

Vernietiging van archief gebeurde in de vorige eeuw vooral omdat de archiefbewaarplaats en andere -depots dreigden dicht te slibben door het groeiend aanbod aan correspondentie, tegenwoordig is de eerbiediging van privacy steeds belangrijker en wordt daarmee vernietiging meer vanuit principieel oogpunt van belang. Daarbij wordt gebruik gemaakt van selectielijsten die door de rijksoverheid zijn vastgesteld, zodat de vernietiging op basis van vastgestelde criteria plaats vindt. In de afgelopen jaren is er qua vernietiging van papieren archief sprake van een duidelijk dalende tendens: het "achterstallig onderhoud" qua vernietiging heeft inmiddels plaatsgevonden en daarnaast weerspiegelt de daling ook de ontwikkeling dat steeds meer correspondentie digitaal plaats vindt en dus ook digitaal beheerd wordt. In 2017 werd 40 GB aan data uit het DMS Corsa vernietigd, in 2018 was dit al opgelopen tot 135 GB. De omslag naar digitaal werken creëert overigens ook een nieuw probleem: het bewust en systematisch vernietigen van digitale informatie is in veel softwaresystemen tot dusver niet in het ontwerp van

de software “meegenomen”. In de praktijk betekent dit dat m.n. applicatiebeheerders alert zullen moeten zijn op een tijdige selectie van voor vernietiging in aanmerking komende stukken. Naar verwachting zal dit aspect van archiefbeheer ook worden meegenomen in de nieuwe archiefwet die – in tegenstelling tot de huidige uit 1995 daterende wet – uitgaat van het primaat van digitaal werken.

(Historisch) informatiecentrum



In het informatiecentrum liggen openbare stukken van de gemeente ter inzage en kunnen klanten formulieren invullen of toelichting krijgen op gemeentelijke plannen. De ruimte wordt ook gebruikt als “leesruimte” voor bezoekers aan het historisch archief.

In bovenstaand staatje zijn alleen de bezoekers geregistreerd die interesse in de geschiedenis hadden en die doorgaans langer dan ‘n half uur per keer het informatiecentrum bezochten. Er is sprake van een sterk dalende tendens, waarschijnlijk omdat bezoek alleen nog mogelijk is op afspraak en omdat steeds meer gegevens via internet te vinden zijn. De sterke terugval in 2018 wordt ook deels verklaard door de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en door jurisprudentie over foto-, portret- en auteursrecht (waardoor aan de openbaarheid van databestanden jonger dan 75 jaar beperkingen gesteld zijn). Het merendeel van de bezoekers was – evenals bij de meeste andere archiefdiensten - vooral geïnteresseerd in de geschiedenis van de eigen familie (stamboomonderzoek), daarnaast was er belangstelling voor bokkenrijders, bestemmingsplannen, mijnschade en vindplaatsen explosieven. 24 Bezoekers kwamen van buiten Kerkrade.

Aktiviteitenkalender 2018

Monumentenmaand

Kerkrade neemt een bijzondere positie in als het gaat om de landelijke open monumentendagen. Elders wordt daarvoor het tweede volle weekend van september gereserveerd, terwijl we in Kerkrade in samenwerking met partners als Rolduc, Erenstein, Baalsbruggen, Eygelshoven door de Eeuwen Heen en vooral de Openbare Bibliotheek een gevarieerd programma voor de hele maand september samenstellen. Door de samenwerking met Burg Rode en de Volkshochschule Aachen zijn we ook de enige gemeente die grensoverschrijdend actief is. Het thema van 2018 was “In Europa”. Dit jaar werd de opening van de monumentenmaand, vanwege het thema, gecombineerd met de Eurodedag. Op zondag 2 september werd de Eurodedag in de historische driehoek Rolduc, Baalsbruggen, Burg Rode georganiseerd. De landelijke stichting Open Monumentendagen heeft van deze dag, gezien de

bijzondere historische ligging, zelfs een Open Monumentendag Special gemaakt, die landelijke gepromoot is. De maand kende een bezoekersaantal van ongeveer 2200 personen.



Burgemeesters Som en Von den Driesch in actie bij de Eurodedag.

Rode-net

Rode-net, het digitale geheugen van Kerkrade, is in 2016 overgestapt op nieuwe software. Deze overstap is voor de gemeente Kerkrade kostenneutraal uitgevoerd. De gemeente Kerkrade is eigenaar van de software en stelt zich garant voor de exploitatie. Het beheer wordt uitgevoerd door de openbare bibliotheek, dat hierbij een beroep doet op een actieve kern van vrijwilligers. Door de verhuizing van de bibliotheek naar HUB zijn de activiteiten in 2018 op een laag pitje geraakt en lag het accent vooral op het geven van instructies over de nieuwe software aan de deelnemers. In 2019 worden de promotieactiviteiten door de HUB in samenwerking met het archief weer opgepakt.

Multi-touch table

De Lionsclub Kerkrade heeft in het kader van haar jubileum de openbare bibliotheek een multi-touch table geschenken. Deze is mede door het gemeentearchief gevuld met digitale tentoonstellingen van historische foto's.

Tijdsvensters

Op 13 maart 2018 zijn 2 tijdsvensters onthuld bij de ingangen van de voormalige mijnen Julia te Eygelshoven en Willem Sophia in Spekholzerheide. Gemeentearchief Kerkrade was actief betrokken bij de realisatie van deze borden door het beschikbaar stellen van foto's en historische informatie.

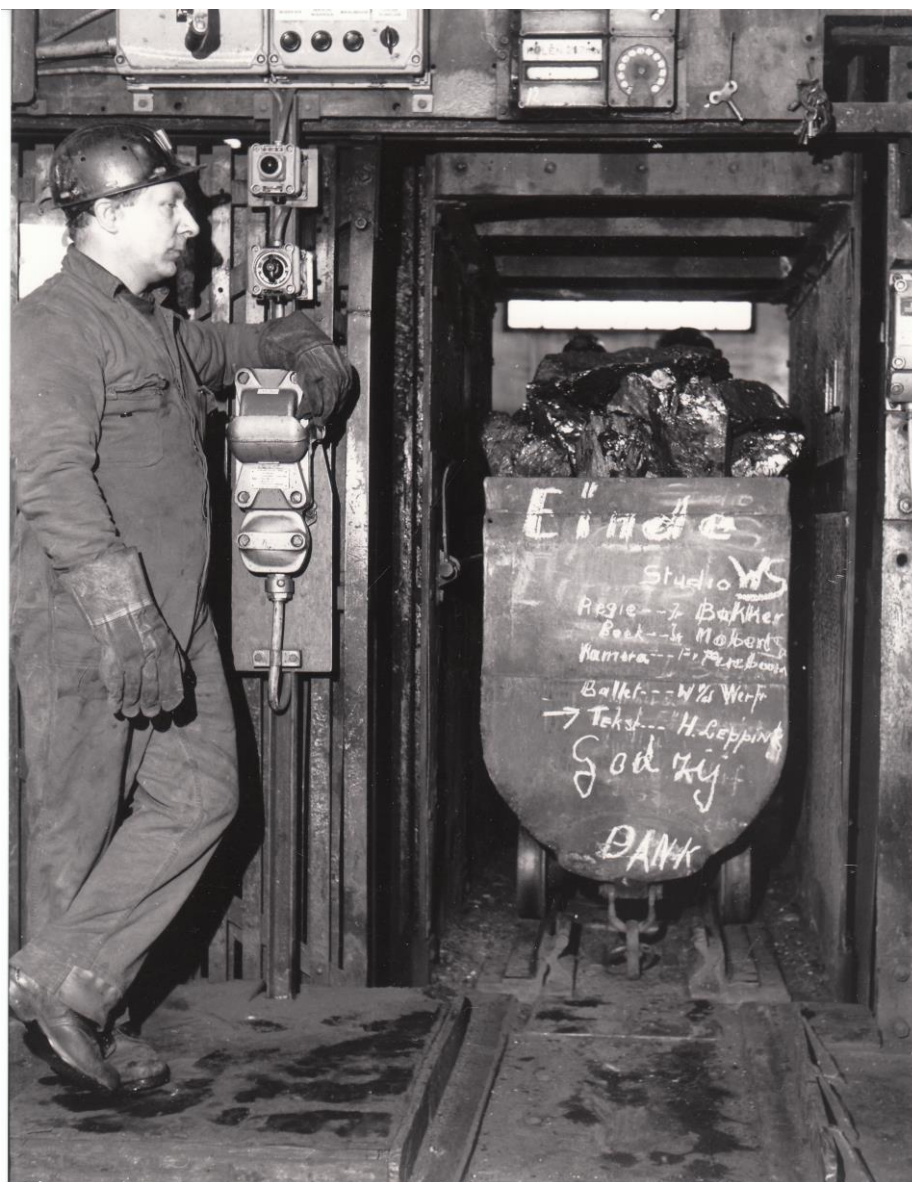


Onthulling van het tijdsvenster bij de mijn Willem Sophia door wethouder Bok op 10-03-2018.

Mais Flexis

De gemeente Kerkrade gebruikt - net zoals het merendeel van de archiefdiensten in Nederland - voor het ontsluiten, beheren en online beschikbaar stellen van haar openbare archieven en collecties het systeem Mais-flexis van leverancier De Ree Archiefsystemen. De afgelopen jaren zijn de inventarissen van de gemeentelijke openbare archieven, de historische bibliotheek en de beeldbank beschikbaar gesteld op internet. Dat gebeurt zowel op de website van de gemeente Kerkrade, op www.archieven.nl als op de Europese website www.archivesportaleurope.net. In 2018 zijn de collecties openbare vergunningen toegevoegd. Door jurisprudentie over copyright van fotomateriaal is de gemeentelijke beeldbank in 2018 op "zwart" gezet: de foto's zijn niet meer zichtbaar via internet, alleen nog in de studiezaal, maar de beschrijvingen zijn wel nog doorzoekbaar. De fotocollectie is uitgebreid met een schenking van foto's gemaakt door dhr. Mestrom, verbandmeester op de mijn Willem-Sophia. Deze historisch belangrijke collectie bevat prachtige foto's van zowel het boven- als ondergrondse leven op de mijn.

Via www.openarchieven.nl waren in 2018 12.273 openbare aktes van de burgerlijke stand in open data format te raadplegen. Deze zijn in 2018 1.449 keer geraadpleegd. Conform het actieplan Open Overheid worden aanvullingen op inventarissen en aktes burgerlijke stand ook in open data format door de gemeente Kerkrade gepubliceerd.



De laatste kolen van de Willem Sophia (fotocollectie Mestrom).

Luchtfoto's

In navolging van het digitaliseren van de luchtfoto-run uit 1968 is de run van 1975 inmiddels ook gedigitaliseerd. In samenwerking met de afdeling Milieu en Bouwen / Geo informatie zijn deze luchtfoto's beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke organisatie via het systeem Kaartviewer. De foto's worden veelvuldig geraadpleegd bij historisch bodemonderzoek en in het kader van de mijnschade problematiek.

Bibliotheekbeheer

Diva beheert twee bibliotheken: een bibliotheek met historische naslagwerken over de geschiedenis van Kerkrade en een bibliotheek met vakliteratuur voor de gehele ambtelijke organisatie. De historische bibliotheek is via internet ook raadpleegbaar (op titelniveau) voor derden, maar wordt slechts beperkt uitgebreid om overlappingsen met de Openbare Bibliotheek/HUB te voorkomen. De vakbibliotheek is sterk aan verandering onderhevig. Bestond de bibliotheek vroeger vooral uit papieren boeken en tijdschriften, de afgelopen jaren

zien we een ontwikkeling naar abonnementen op digitale naslagwerken. Deze worden continu geactualiseerd, zijn makkelijk en snel op kantoor of onderweg digitaal te raadplegen, maar helaas mede daardoor ook duurder dan de ouderwetse “hand”-bibliotheek. In 2018 is een begin gemaakt met intern onderzoek naar een andere organisatie en financiering van de vakbibliotheek.

Mensen en middelen

PERSONEEL DIVA	dec. 2018	dec. 2016
archivaris	0,47	0,80
assistent-archivaris	1,67	1,67
medewerker post, archief & bibliotheek A	6,36	6,28
medewerker post, archief & bibliotheek B	1	0,69
medewerker WPL	1	1
medewerker werkervaringsplek		0,89
medewerker tijdelijk contract	0,22	

PERSONEEL FONC	dec. 2018	dec. 2016
coördinator	0,80	0,80
medewerker WPL	0,50	0,50
medewerker algemene dienst vast	1,71	1
medewerker algemene dienst tijdelijk	2	

De personele bezetting van zowel DIVA als het ondersteunend team FONC is niet overbemeten. DIVA kent veel oudere medewerkers die deels ook gebruik maken van het generatiepact. De leeftijdsopbouw is niet optimaal, de meeste medewerkers hebben echter bewezen de overstap van analoog naar digitaal werken goed aan te kunnen. De kantoorautomatisering kan echter met zich meebrengen dat op termijn aan een andere invulling van de taken van DIVA gedacht moet worden. Een uitbreiding met vaste medewerkers wordt mede daarom vooralsnog niet noodzakelijk geacht. Omdat de taken van het Facilitair Ondersteunend Centrum (FONC) op termijn waarschijnlijk zullen vervallen – het lopen van postrondes, het scannen van documenten - , wordt ook een uitbreiding voor dit team momenteel niet wenselijk geacht.

Tot slot

Zoals elk jaarverslag, is ook dit verslag een terugblik op het verleden. In 2018 zijn echter enkele ontwikkelingen ingezet die de komende jaren zullen doorwerken en dus aandacht behoeven:

- 1) De provincie Limburg heeft in 2018 haar interbestuurlijke toezichttaken hervat en is begonnen met een nulmeting over post- en archiefbeheer bij de Limburgse gemeenten. Het gemeentebestuur Kerkrade krijgt een ruime voldoende over de stand van zaken medio 2018 (score: 72%). Letterlijk citaat uit de rapportage: *“In algemene zin voldoet de gemeente Kerkrade aan haar archiefwettelijke verplichtingen. Wel is er ruimte voor enkele verbeteringen, welke de IBT-medewerkers van de Provincie Limburg in een ambtelijk gesprek met medewerkers van de gemeente Kerkrade hebben doorgenomen. Er is geen aanleiding voor een vervolggesprek; de verbeterpunten worden door de gemeente integraal opgepakt, waarvoor ook voldoende kennis en capaciteit in huis is”*.

Medio 2019 zal een volgende “uitvraag” naar informatie plaatsvinden, al dan niet gecombineerd met een bezoek ter plekke.

- 2) De omslag naar een digitale informatiemaatschappij is een continu proces en zal nooit “klaar” zijn. In 2019/2020 zullen waarschijnlijk ook op het gebied van wet en regelgeving veranderingen plaatsvinden die consequenties hebben voor de omgang met informatie. De Rijksoverheid zet in op een meer transparante overheid, ook al om de kloof met burgers en bedrijven te dichten. In het kader daarvan zal o.a. de archiefwet ingrijpend veranderen (overheidscorrespondentie wordt in principe na 10 jaar al openbaar) en daarnaast zijn ook de eerste initiatieven voor de wet Open Overheid al genomen. Het valt te verwachten dat deze maatregelen niet kostenneutraal zullen zijn en dus zullen leiden tot een extra belasting voor de gemeentelijke organisatie.
- 3) We hebben nog weinig praktijkervaring met langdurige opslag en beheer van digitale informatie. In 2005 publiceerde het Rijk de brochure “Een dementerende overheid?” waarin gewaarschuwd werd voor de risico’s van dataverlies. Alhoewel dit rapport inmiddels al meer dan 10 jaar geleden is uitgegeven, is de actualiteitswaarde nog steeds groot. De gemeente Kerkrade heeft in het verslagjaar de intentie uitgesproken om te willen participeren in de Gemeenschappelijke Regeling “Regionaal Historisch Centrum Limburg” (een G.R. tussen de gemeente Maastricht en het Rijk). In 2019 zal onderzocht worden onder welke condities dit mogelijk is, en of een deelname per 1-1-2020 haalbaar is. Een voorstel daartoe zal medio 2019 ter besluitvorming aan B&W en de Raad worden aangeboden.
- 4) In 2019 zal een ontvlechting plaatsvinden van de functie gemeentearchivaris/ clusterleider DIVA.